

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 kwietnia 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku, V Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący	SSA Katarzyna Przybylska
Sędziowie:	SA Teresa Karczyńska - Szumilas SO (del.) Leszek Jantowski
Protokolant:	starszy sekretarz sądowy Joanna Makarewicz

po rozpoznaniu w dniu 3 kwietnia 2019r. w Gdańsku

na rozprawie

sprawy z powództwa Banku (...) spółki akcyjnej w W.

przeciwko A. K.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w B.

z dnia 20 czerwca 2018 r., sygn. akt I C 923/17

I. oddala apelację;

II. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 4.050 (cztery tysiące pięćdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego;

III. przyznaje ze Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w B. na rzecz radcy prawnego W. M. kwotę 2.700 (dwa tysiące siedemset) złotych powiększoną o należną stawkę podatku od towarów i usług tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej pozwanemu z urzędu oraz kwotę 51 (pięćdziesiąt jeden) złotych tytułem zwrotu wydatków.

SSA Teresa Karczyńska – Szumilas SSA Katarzyna Przybylska del.SSO Leszek Jantowski

Na oryginale właściwe podpisy.

Sygn. akt V ACa 639/18

UZASADNIENIE

Powód Bank (...) S.A. w W. wniósł o zasądzenie od pozwanego A. K. kwot 173.794,02 zł wraz z ustawowymi odsetkami ze opóźnienie od dnia 20 kwietnia 2017r. i 111.120,62 zł oraz kosztów procesu.

W uzasadnieniu powód wskazał, że pozwany jest właścicielem nieruchomości, na której została ustanowiona hipoteka celem zabezpieczenia jego wymagalnej wierzytelności służącej mu z tytułu umowy pożyczki udzielonej L. H., P. H. i S. D.. Na dzień 19 kwietnia 2017r. należność powoda wynikająca z tytułu umowy wynosiła łącznie 284.914,64 zł, w tym 173.794,02 zł należności głównej, od której powód nalicza odsetki umowne oraz odsetki w kwocie 111.120,62 zł

Nakazem zapłaty w postępowaniu nakazowym z dnia 17 maja 2017r. w sprawie sygn. akt I Nc (...) Sąd Okręgowy w B. orzekł zgodnie z żądaniem pozwu, zastrzegając pozwanemu możliwość powoływania się w toku postępowania egzekucyjnego na ograniczenie jego odpowiedzialności do nieruchomości obciążonej hipoteką i do kwoty hipoteki.

W zarzutach od nakazu zapłaty pozwany wniósł o jego uchylenia i oddalenie powództwa oraz o zasądzenie kosztów procesu, podnosząc zarzut nieudowodnienia istnienia, zasady i wysokości roszczenia objętego pozwem, w tym nieudowodnienia istnienia przesłanek do naliczenia odsetek w żądanej wysokości. Pozwany podniósł także, że wystawiony przez powoda wyciąg z ksiąg banku nie zawiera pieczęci banku ani podpisów osób upoważnionych do jego reprezentacji, zaś roszczenie w zakresie odsetek pozostaje przedawnione.

Wyrokiem z 20 czerwca 2018r. Sąd Okręgowy w B. utrzymał w mocy w całości nakaz zapłaty wydany przez Sąd Okręgowy B. w postępowaniu nakazowym w dniu 17 maja 2017 r w sprawie sygn. akt I Nc (...) oraz rozstrzygnął o kosztach procesu, między innymi zasądzając od pozwanego na rzecz powoda kwotę 5.417 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego. Sąd Okręgowy ustalił, że w dniu 9 lutego 2009r. L. H., S. D. i P. H. zawarli z powodem umowę kredytu hipotecznego na kwotę 201.750,94 zł, na okres 214 miesięcy.

Kredyt został oprocentowany według zmiennej stopy procentowej na zasadach określonych w par. 10 Zbioru Ogólnych Z. Kredytowania, stanowiącego integralną część umowy.

Jako zabezpieczenie spłaty kredytu ustanowiono między innymi na nieruchomości położonej w K., przy ul. (...) hipotekę zwykłą w kwocie 201.750,94 zł zabezpieczającą kapitał kredytu.

Pismami z dnia 11 października 2012 powód wypowiedział dłużnikom osobistym umowę nr (...) – z zachowaniem 30 – dniowego okresu wypowiedzenia

Dłużnicy wezwani zostali do zapłaty zobowiązania z tytułu przedmiotowej umowy kredytu, zaś w dniu 24 maja 2013r. powód wystawił bankowy tytuł egzekucyjny przeciwko dłużnikom osobistym, opatrzony następnie klauzulą wykonalności.

Obecnie właścicielem nieruchomości dla której Sąd Rejonowy w K. prowadzi księgę wieczystą (...) jest pozwany, który nabył ją w wyniku umowy darowizny z dnia 9 września 2010r.

W dziale IV księgi wieczystej prowadzonej dla nieruchomości widnieje wpis hipoteki umownej zwykłej na kwotę 201.750,94 zł oraz hipoteki umownej kaucyjnej na kwotę 201.750,94 zł, ustanowionych na rzecz powoda.

Pismem z dnia 16 grudnia 2013r. powód wypowiedział pozwanemu wierzytelność hipoteczną i wezwał do jej zapłaty (w kwocie 221.098,04 zł) w terminie siedmiu dni; wezwanie to pozwany odebrał w dniu 23 grudnia 2013r. W dniu 26 stycznia 2017r. pozwany złożył wniosek o zawarcie ugody i restrukturyzację zadłużenia, w którym oświadczył, że jest dłużnikiem rzeczowym wierzytelności hipotecznych ujętych w księdze wieczystej (...). Między stronami prowadzona była korespondencja zmierzająca do wypracowania ugody, jednakże powód ostatecznie nie przyjął wniosku pozwanego o restrukturyzację zadłużenia.

Należność powoda z tytułu umowy nr (...) z dnia 9 lutego 2009r. wynosiła na dzień 20 kwietnia 2017r. 286.316,73 zł, w tym 173.795,02 zł należności głównej, 99.914,88 zł odsetek karnych naliczonych do dnia 18 kwietnia 2017r. włącznie, 11.334,3 zł odsetek wymagalnych i 1.273,52 zł kosztów windykacji. Wyciąg z ksiąg bankowych opatrzony został podpisami pracowników powoda D. K. i I. J. umocowanych do składania oświadczeń w jego imieniu, łącznie z drugą upoważnioną do tego osobą, w tym do podpisywania wyciągów z ksiąg banku; na wyciągu widnieje pieczęć banku.

Sąd Okręgowy ustalił także, że przedmiotowy kredyt zaciągnięty został przez byłą żonę powoda, jej drugiego męża i córkę. Część zobowiązania została spłacona, zaś kwota aktualnego zadłużenia odpowiada kwotom wskazanym w pozwie. Rozmowy z powodem, na etapie poprzedzającym postępowanie sądowe, w imieniu pozwanego prowadziła jego była żona.

Sąd Okręgowy wskazał, że stan faktyczny w sprawie ustalił między innymi w oparciu o dokumenty, przy czym podkreślił, że dokumenty składane przez powoda były czytelne i opatrzone wszelkimi wymaganymi podpisami. W szczególności dotyczy to wyciągu z ksiąg banku, na którym widnieje pieczęć banku, a w aktach sprawy znajdują się pełnomocnictwa dla osób, które wyciąg ten podpisały.

W ocenie Sądu Okręgowego roszczenie powoda pozostawało zasadne.

Złożone przez powoda dokumenty, w szczególności w świetle zeznań świadka L. K. pozwalają stwierdzić, że należność dochodzona pozwem odpowiada, zobowiązaniu powstałemu na podstawie przedmiotowej umowy kredytowej. Co więcej pozwany nie sformułował konkretnych zastrzeżeń co do wysokości roszczenia, nie wskazał z jakiego tytułu bądź w związku z jakimi okolicznościami należność powoda kształtować by się miała w innej wysokości.

Sąd Okręgowy stwierdził także, że przed wytoczeniem powództwa, pozwany nie kwestionował swojego zobowiązania rzeczowego, nie wysuwał zarzutów ani co do zasady roszczenia powoda, ani co do jego wysokości. Pozwany wniósł nawet, wnioskiem z 26 stycznia 2017r. o zawarcie ugody, co stanowiło uznanie niewłaściwe w zakresie zgłoszonego roszczenia.

Sąd Okręgowy wskazał także, że można przyjąć dorozumiane oświadczenie woli dłużnika o zrzeczeniu się zarzutu przedawnienia, gdy jego zamiar w tym kierunku wynika w sposób niewątpliwy z towarzyszących temu oświadczeniu okoliczności, jak np. pertraktacje dłużnika z wierzycielem na temat rozłożenia długu na raty. Zatem, o ile oświadczenie powoda o wypowiedzeniu wierzycielowi hipotecznej dotarło do pozwanego w dniu 23 grudnia 2013r. i w związku z tym, przy uwzględnieniu terminu 7 dni do zapłaty, z dniem 31 grudnia 2016 roku doszłoby przedawnienia roszczenia powoda, to jednak nie dotyczy to pozwanego, i to nie tylko z uwagi na uznanie niewłaściwe długu. W ocenie Sądu Okręgowego, wszelkie twierdzenia pozwanego co do ewentualnej nieświadomości czy braku wiedzy o składanych w jego imieniu oświadczeniach są nieuprawnione i zostały podniesione wyłącznie na potrzeby postępowania, albowiem są sprzeczne z treścią przedłożonych dokumentów i z zasadami doświadczenia życiowego.

Sąd Okręgowy stwierdził także, że do hipoteki kaucyjnej ustanowionej na nieruchomości pozwanego zastosowanie znajdują przepisy ustawy o hipotece i księgach wieczystych sprzed jej nowelizacji ustawą z dnia 26 czerwca 2009 roku o zmianie ustawy o księgach wieczystych i hipotece, w tym art. 104 ustawy o księgach wieczystych i hipotece, który zabezpiecza właśnie odsetki i koszty postępowania. Przepis ten interpretowany jest jako norma szczególna nie tylko w stosunku do art. 69 ustawy o księgach wieczystych i hipotece, ale także do art. 77 zdanie drugie tej ustawy, uprawniająca wierzyciela hipotecznego do uzyskania w granicach sumy zaspokojenia nie tylko przedawnionej należności głównej, ale również przedawnionych odsetek.

Wobec powyższych okoliczności Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 496 k.p.c. w związku ze wskazanymi wyżej przepisami, zaś rozstrzygnięcie o kosztach postępowania oparł na art. 98 i 99 k.p.c., nie znajdując podstaw do zastosowania art. 102 k.p.c. Pozwany przed wytoczeniem powództwa wiedział o roszczeniu powoda, a o samej hipotece i swojej ewentualnej odpowiedzialności jako dłużnika rzeczowego wiedział wcześniej, bo już w chwili darowizny. Mając

na uwadze, że na etapie przedsądowym pozwany nie wysuwał żadnych zarzutów względem powoda, Sąd Okręgowy uznał, że w sprawie nie zachodzą szczególne okoliczności, które pozwalałyby twierdzić, że pozwany pozostawał w uzasadnionym przeświadczeniu co do słuszności swojego stanowiska.

Apelację od wyroku Sądu Okręgowego w B. wywiódł pozwany zaskarżając go w całości oraz zarzucając:

1) **naruszenie prawa materialnego, tj. art. 118 k.c. w związku z art. 77 ustawy o księgach wieczystych i hipotece** poprzez ich niezastosowanie, a w konsekwencji wadliwe uznanie za nieprzedawnione dochodzonych roszczeń ubocznych - ustawowych odsetek za opóźnienie od kwoty 173.794,02 zł oraz skapitalizowanych odsetek w kwocie 111.120,62 zł,

2) **naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 233 § 1 k.p.c.** poprzez błędne uznanie za wiarygodne dowodów z dokumentów prywatnych przedłożonych przez powoda tj. wyciągów z ksiąg bankowych, a w konsekwencji wadliwe ustalenie, że powód udowodnił istnienie i zakres roszczenia,

3) **naruszenie przepisów postępowania tj. art. 102 k.p.c.** poprzez jego niezastosowanie, co w konsekwencji doprowadziło do niesłusznego obciążenia pozwanego kosztami zastępstwa procesowego powoda.

Skarżący domagał się zmiany zaskarżonego wyroku poprzez jego uchylenie, uchylenie nakazu zapłaty oraz oddalenie powództwa i zasądzenia kosztów postępowania apelacyjnego, a w przypadku oddalenia apelacji nieobciążania go kosztami postępowania apelacyjnego. W uzasadnieniu apelacji skarżący wskazał, że podtrzymuje argumentację wyrażoną w zarzutach od nakazu zapłaty, w szczególności dotyczących nieudowodnienia istnienia, zasady i wysokości roszczenia objętego pozwem, w tym nieudowodnienia istnienia przesłanek do naliczenia odsetek w żądanej wysokości oraz przedawnienia co do dochodzonych przedmiotowym powództwem kwot odsetek. Podkreślił skarżący, że działania powoda skierowane przeciwko dłużnikom osobistym nie miały wpływu na bieg terminu przedawnienia względem pozwanego, który jako dłużnik rzeczowy zachował samodzielną pozycję w zakresie biegu trzyletniego terminu przedawnienia. Wymagalność roszczenia w stosunku do pozwanego nastąpiła najpóźniej 31 grudnia 2013r., zatem dochodzone przez powoda roszczenie o odsetki uległo przedawnieniu. Skarżący wskazał, że na wyciągach z ksiąg bankowych powoda widnieją nieczytelne znaki graficzne, które nie spełniają wymogów podpisu; dokumenty te nie spełniają także wymogów art. 485 §3 k.p.c. i nie mogły być podstawą wydania nakazu zapłaty, a w dalszej konsekwencji wydania wyroku. W ocenie skarżącego Sąd I instancji błędnie przyjął, że doszło do niewłaściwego uznania roszczenia; pozwany wnosił o restrukturyzację zadłużenia i zawarcie ugody, nigdy jednak nie potwierdził wysokości wierzytelności, którą konsekwentnie kwestionował. Skarżący podkreślił także, że wielokrotnie próbował doprowadzić do ugody z powodem, który nie był zainteresowany żadnymi formami pozasądowego uregulowania sporu; okoliczność powyższa oraz fakt, że był on jedynie dłużnikiem rzeczowym powoda, nie przyczynił się do powstania długu i ma trudną sytuację materialną, zaś powód jest dużym podmiotem gospodarczym, przemawia za nieobciążaniem go kosztami procesu na zasadzie art. 102 k.p.c.

Powód w odpowiedzi na apelację wniósł o jej oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego, wskazując na niezasadność zarzutów podniesionych w wywiedzionym środku zaskarżenia.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje :

Apelacja pozwanego nie jest zasadna.

W pierwszej kolejności wskazać należy, że hipoteka zwykła oraz hipoteka kaucyjna obciążająca nieruchomość będącą własnością pozwanego powstały przed dniem wejścia w życie ustawy z 26 czerwca 2009r. o zmianie ustawy o księgach wieczystych i hipotece (Dz.U. 131, poz. 1075), zaś realizacja uprawnień przysługujących powodowi z tytułu tych hipotek następuje już po wejściu w życie przepisów nowelizujących ustawy o księgach wieczystych i hipotece. Zgodnie z art. 10 ustawy z 26 czerwca 2009r. o zmianie ustawy o księgach wieczystych i hipotece do hipotek kaucyjnych powstałych przed dniem wejścia w życie tej ustawy stosuje się przepisy ustawy o księgach wieczystych i hipotece w znowelizowanym brzmieniu, z wyjątkiem przepisów o rozporządzaniu opróżnionym miejscem hipotecznym, zaś

do hipotek zwykłych i hipotek kaucyjnych zabezpieczających roszczenia związane z wierzytelnością hipoteczną, lecz nieobjętych z mocy ustawy hipoteką zwykłą, powstałych przed nowelizacją ustawy, stosuje się co do zasady przepisy ustawy w dotychczasowym brzmieniu. Zatem w wypadku hipoteki kaucyjnej, co do zasady znajduje zastosowanie znowelizowana ustawa o księgach wieczystych i hipotece, chyba że konstrukcyjnie związana jest ona hipoteką zwykłą, którą uzupełnia, by umożliwić zabezpieczenie tych należności, których hipoteka zwykła nie obejmowała, a więc że jest hipoteką przewidzianą w obowiązującym poprzednio art. 102 ustawy o księgach wieczystych i hipotece (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2017r. w sprawie sygn. akt V CSK 233/16, publ. LEX nr 2297421). Hipoteka kaucyjna ustanowiona na rzecz powoda, zgodnie z treścią umowy o kredyt hipoteczny zabezpieczała spłatę odsetek oraz innych należności powoda z tytułu udzielonego kredytu, zatem pozostaje konstrukcyjnie związana z ustanowioną hipoteką zwykłą, którą uzupełnia.

Sąd Apelacyjny podziela również pogląd Sądu Okręgowego, wyrażony również przez Sąd Najwyższy w wyroku z 2 marca 2012r. w sprawie sygn. akt II CSK 282/11 (publ. LEX nr 1215166), zgodnie z którym art.104 ustawy o księgach wieczystych i hipotece, przed jego uchyleniem wyłączał zastosowanie art. 77 zd. 2 ustawy o księgach wieczystych i hipotece w wersji sprzed nowelizacji, odnoszącego się do hipoteki w ogólności. Słusznie zatem skarżący wskazuje na odrębny bieg terminów przedawnienia roszczenia wobec dłużnika głównego i dłużnika hipotecznego, jednakże konsekwencją wskazanych przepisów pozostaje zasadny wniosek podjęty przez Sąd Okręgowy, że roszczenie odsetkowe dochodzone przez powoda wobec dłużnika rzeczowego nie jest przedawnione. Sąd Okręgowy nie naruszył zatem przepisów art. 118 k.c. w związku z art. 77 ustawy o księgach wieczystych i hipotece.

W sytuacji podzielenia stanowiska Sądu Okręgowego co do nie przedawnienia roszczenia w zakresie należności odsetkowej zbędną pozostaje ocena zarzutów apelacji odnoszących się do ustalenia przez Sąd I instancji, że doszło do uznania roszczenia przez pozwanego, czy też zrzeczenia się przez niego korzystania z zarzutu przedawnienia roszczenia. Wyjaśnić także trzeba, że przepisy ustawy o księgach wieczystych i hipotece sprzed jej nowelizacji, które mają zastosowanie do realizacji uprawnień powoda z hipotek, w art. 71 wskazywały, że domniemanie istnienia prawa wynikającego z wpisu hipotek obejmuje, jeżeli chodzi o odpowiedzialność z nieruchomości, także wierzytelność zabezpieczoną hipoteką. Skoro zatem powód korzystał z domniemanie istnienia prawa zabezpieczonego hipoteką, to pozwanego obciążał obowiązek dowodzenia nieistnienia tego prawa. Słusznie zaś Sąd I instancji stwierdził, że wskazany w uzasadnieniu wyroku materiał dowodowy potwierdził istnienie i wysokość dochodzonej przez powoda wierzytelności, zaś pozwany nie sformułował konkretnych zastrzeżeń co do wysokości roszczenia, nie wskazał z jakiego tytułu bądź w związku z jakimi okolicznościami należność powoda kształtować by się miała w innej wysokości; okoliczności te nie zostały także wyjaśnione przez skarżącego w treści apelacji. Nie można też podzielić stwierdzenia skarżącego, jakoby konsekwentnie, również przed procesem, kwestionował istnienie wierzytelności; dokumenty dotyczące negocjacji pomiędzy stronami prowadzonych przed procesem nie wskazują na taki fakt, co również słusznie zauważył Sąd Okręgowy. Odnosząc się do kolejnego zarzutu skarżącego wskazać należy, że na wyciągu z ksiąg bankowych widnieje pieczęć banku, zaś pozostałe pieczęcie umożliwiają identyfikację osób, które wyciąg sporządziły. Dla rozpoznania apelacji złożonej przez pozwanego nie ma jednocześnie znaczenia okoliczność, czy istniały w sprawie podstawy do wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym, zaś nawet ewentualne uchybienia formalne w sporządzeniu wyciągu z ksiąg bankowych nie uniemożliwiają utrzymania w mocy nakazu zapłaty po rozpoznaniu sprawy na rozprawie i merytorycznej ocenie zasadności wywiedzionego roszczenia, którego zasadność wynika nie tylko z dowodu z dokumenty w postaci wyciągu z ksiąg bankowych, kwestionowanego nadto przez pozwanego w istocie tylko z uwagi na jego wymogi formalne. Niezasadny pozostawał zatem zarzut skarżącego w zakresie naruszenia przez Sąd I instancji zasady swobodnej oceny materiału dowodowego.

Sąd Apelacyjny nie podzielił również zarzutów skarżącego odnoszących się do konieczności zastosowania w zakresie rozstrzygnięcia o kosztach postępowania art. 102 k.p.c. Pozwany przyjmując w drodze darowizny nieruchomość obciążoną hipotekami miał świadomość, że może z niej ponosić odpowiedzialność wobec wierzyciela, przy czym nie wykazał też, aby w ramach negocjacji przed postępowaniem sądowym kwestionował wierzytelność co do zasady lub wysokości; nie można też stwierdzić, aby mógł on mieć choćby subiektywnie uzasadnione przekonanie o słuszności swych racji. Powód nie miał przy tym obowiązku zawarcia z pozwanym ugody przed procesem i fakt ten nie może

samoistnie, podobnie jak sytuacja materialna pozwanego, przesądzać o nieobciążaniu pozwanego kosztami procesu. Powyższe okoliczności zdecydowały także o orzeczeniu przez Sad Apelacyjny o kosztach postępowania apelacyjnego na mocy art. 98 § 1 i 3, 108 § 1 k.p.c. oraz § 2 pkt 6 w związku z § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. poz.1804 z późn. zm.) oraz § 2 ust.1 i 2, § 4 ust. 3 i § 8 pkt 6 w zw. z § 16 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U. poz. 1714 z późn. zm.).

